

תכליות באימון

דברים מתוך שיחת מפקדים

אחת האמרות המקובלות ביותר אצלנו היא שאיכותנו עולה על זו של האויב האפשרי. ריבוי השימוש בביטוי זה מביאנו לעתים להחטאת הכונה האמתית שבו. במיוחד נכון הדבר כאשר דנים אנו בפרטי תכניות אימונים. רבים דיברו כאן במדדי איכות — כמו כושר-קליעה, תפעול כלי הנשק, ועוד ועוד נושאים שהנם ממרכיבי-העצמה של כל גוף צבאי. נקח למשל נושא כמו רמת הקליעה של תותחן-טנק — נאמר של ישראלי ושל מצרי. מוכן אני לסמוך על הישראלי שיהיה עדיף ברמת הקליעה מן המצרי; אך האם בזה יחוד איכות? האם ערך האיכות, אשר עליו אנו כה מבססים את יתרונו על אויבנו האפשריים, מתמצה בעיקרו ביתרון כושר-הקליעה של תותחן-הטנק הישראלי? והנאמר לגביו יכול בודאי לחול במידה שווה על הטייסים, הימאים וכן-הלאה. אני משוכנע שהאיכות, עליה מתבסס עיקר יתרונו, היא בראש-דבר השונה לא ברמת כושר-הקליעה — אלא בנכונות להסתערות. אותה איכות הדוחפת את הטנקיסט, הטייס, הימאי והחייל-הרגלי, באותו רגע גורלי בקרב, להסתער במלוא עצמת נכונותו על האויב הניצב בדרכו.

יכולים אתם לשאול: טוב, מה כל זה שייך לדיון על נושא ההדרכה? האם בכלל יכולה ההדרכה הצבאית הרגילה לתרום לשיפור יסוד-איכות זה של החייל הישראלי? נכון שיסוד-איכותו זה אינו רק פרי ההכשרה הצבאית; גורמים רבים הביאו לידי הטמעתו בקרבנו. אך סבורני שגם תכנית ההדרכה יכולה וחייבת לשפר ולשכללו. אני סבור שאחד האמצעים החשובים בטיפוח כושר ההסתערות ע"י ההדרכה הצבאית הוא תרגיל-אש. בתרגיל-האש, יש יותר טיפוח הנכונות להסתערות — יותר הקניית הבטחון של החייל בחברו המסתער לצדו — יותר הקניית תחושת-בטחון שבין החייל המסתער לחיילי יחידות הסיוע המאפשרות לו להסתער — מאשר בכל אימון אחר. סביב תרגיל-האש — וכוונתי בעיקר לתרגיל-אש התקפיים — ניתן גם לטפח את ערך ההסתערות כערך חינוכי בעיצוב דמותו של החייל הישראלי. הדבר המיוחד היום את אימונו של צה"ל מאימון צבאות אחרים הוא בריבוי תרגילי-האש באימון כל היחידות — ובהיותם כה קרובים למציאות-הקרב, יותר מכל אימון אחר, שגרתי. אם כי כבר עשינו עד כה רבות בשטח פיתוח תרגילי-האש, והחדרתם לכל שלבי האימונים בצה"ל, הרי יש להמשיך ולהתמיד בפיתוח דרך-ההדרכה זו.

בשנת-האימונים הבאה יבוא לידי ביטוי שוני מהותי נוסף, אשר ברצוני ליחד עליו את הדיבור. צה"ל הפך בשנים האחרונות לצבא שכוחות-היבשה שלו מושתתים יותר ויותר על היסוד המשורין והממוכן. יסוד זה הפך להיות מכריע גם כמותית, ומעל לכל ספק איכותית, בדרך-לחימתו — ולפיכך גם בדרך-מחשבתו — של צה"ל. השאלה אשר ניצבה בפנינו היתה: כיצד צריכה להשפיע תמורה זו על הדרכת צה"ל בכללו, וקצונותו בפרט? האם דרך אימון צה"ל צריכה להסתער לשני "צירים" נבדלים — "ציר" החלק הרגלי של כוחות-היבשה, ו"ציר" החלק המשורין והממוכן שבהם — או שיש לבנות בסיס משותף ואחיד, המקנה לכלל קצונות צה"ל יסוד המכשירה לשרת בצבא חדיש וממוכן? עד כה הכירה למעשה הדרכת צה"ל בהפרדה שבין החלק הממוכן והמשורין לבין החלק הרגלי שבכוחות-היבשה. הפרדה זו באה לידי ביטוי בעיקר בדרך הכשרת הקצין. ביה"ס לקצינים, ביה"ס לכלל קציני צה"ל, התבסס על שני יסודות עיקריים, אשר היו משותפים לכל סוגי הקצינים העוברים דרכו. היסוד הראשון היה הקניית כושר הפיקוד על אנשים; היסוד השני היה הקניית יסודות הלחימה. מאחר והדרכה אינה יכולה להיות מופשטת, הרי המדיום להקניית שני יסודות אלה היתה המחלקה הרובאית. דרך לימוד המחלקה הרובאית ניתן היה להקנות את יסודות הפיקוד על אנשים — וכן ללמד את יסודות הלחימה דרך לוחמת חיל-הרגלים. כל הקצינים המיועדים לכל החילות עברו דרך ביה"ס לקצינים ורכשו לעצמם את כושר-הפיקוד וידיעת יסודות-הלחימה. בשיטה זו חסרה הקניית יסודות הלוחמה הניידת — שהנה הבסיס לכל צבא חדיש. בשנה הבאה יוכנס יסוד זה לביה"ס לקצינים. הכשרת הקצין הבסיסי בצה"ל תושלם באמצעות לימוד המחלקה הרובאית הרכובה על זחל-מים, כחלק אינטגרלי בכל שלבי אימונו של הקצין. לפיכך, כל קצין בצה"ל — יוקנו לו כבר בשלבי הכשרתו הראשונים דרך-המחשבה המהירה המתחייבת מניהול קרב-תנועה, בעיות השליטה בכוח נייד, ויסודות בעיות-התזוזה של חיל-ממונע. הוספת היסוד השלישי הזה — יסוד הקרב-הממוכן — להכשרתו הבסיסית של הקצין בצה"ל מבטאת את השוני שחל בצה"ל ומדגישה את השוני הנדרש מקצין צה"ל בעתיד.

הדגשתי כאן את השינוי שיחול בביה"ס לקצינים. אך שינוי זה ימצא ביטוי גם בביה"ס לתותחנים — כאשר אימונו של קצין התותחנים יושתת גם הוא במידה שווה על ארטילריה נגררת, מזה, ועל ארטילריה מתנייעת, מזה, בלי קשר לכך לאיזה סוג יחידה-ארטילרית הנו מיועד. כמובן ימצא שינוי זה ביטוי בכל בטיה"ס הצבאיים העוסקים בהכשרת-פיקוד — כך שהכשרת הפיקוד בצה"ל תהלוך את תפישתו החדשה.